

Persoonlijke achtergronden

Ik ben geboren (1955) in Maastricht en studeerde theologie aan de Hogeschool voor Theologie en Pastoraat in Heerlen. De opleiding was prima, maar in een bepaald opzicht heel eenzijdig. Alles draaide om het geschreven en gesproken woord. Een gunstige uitzondering vormden de colleges van Paul Post, die ons leerde kijken naar oudchristelijke kunst.

Mijn leermeester in het pastoraat was pastoor Willy Meertens (1930-2007). Deze Limburgse priester was als kunstenaar een man van het beeld (lino's, schilderijen en houten beelden) in prediking en catechese. Bij hem leerde ik in de tachtiger jaren in Sittard de kracht van het beeld kennen. Op mijn eigen wijze probeerde ik als pastoraal werker in Hoofddorp (1989-2000) het beeld voorzichtig een plaats te geven in de liturgie, die gevierd werd in een kale school aula, en in het catecheseprogramma van de Raad van

Kerken. Als parochiecatecheet in Amsterdam-Buitenveldert (2000-2007) ging ik nadrukkelijk met de christelijke beeldtaal aan de slag. In die jaren was ik ook lid van de redactie van *Eikonikon*, een blad van en voor ikonen-liefhebbers.

De passie in kleur

De kruisweg van Aad de Haas in Landgraaf

STICHTING MIDDEN ONDER U

Van 2007 tot mijn emeritaat in 2021 was ik als diaken en parochiepastor werkzaam in Vijfhuizen en Halfweg-Zwanenburg. In de kerken van de beide parochies kwam al snel een beamer, die het mogelijk maakte om in de vieringen met beelden te werken. Voor de liturgische uitgeverij *Midden onder U* verzorgde ik een tweemaandelijks beeldrubriek en schreef ik in 2011 *De passie in kleur. De kruisweg van Aad de Haas in Landgraaf*. In 2013 werkte ik mee aan *Wat feesten ons vertellen*, een boek bij de Bijbelse prenten van Romeyn de Hooghe uit het einde van de 17^e eeuw, uitgegeven door boekwinkel *Het Kuispunt* in

Hoofddorp. In 2021 schreef ik voor uitgeverij Adveniat een gids voor een bijzondere kruisweg in de parochiekerk van Halfweg.

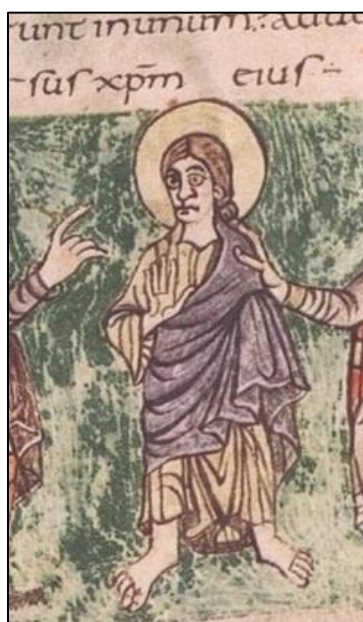

Middeleeuwse psalmillustraties: Waarom? zomer 2013

In 2007 begon ik weer met enige regelmaat dagelijks de psalmen te bidden. Ik schafte daarvoor het *Getijdenboek. Gebeden voor elke dag* aan. Dat boek was voor mij een tegenvaller. Ik vond het een heel saai boek, omdat het alleen maar (zwarte en rode) letters bevatte. Dit Getijdenboek vormde nogal een contrast met de psalmboeken uit de Middeleeuwen, die ik in de jaren daarvoor had ontdekt en waar ik verliefd op geworden was. Sommige van deze psalmenboeken zijn integraal op internet gepubliceerd en dus voor iedereen toegankelijk.

Een sabbatverlof van drie maanden in de zomer van 2013 bood mij de kans om voor mijzelf een studie te maken van een vroegmiddeleeuws psalmenboek dat in de afgelopen jaren mijn aandacht had getrokken, het *Stuttgarter Psalter*. Dit psalmenboek bevindt zich in de *Württembergische Landesbibliothek* in Stuttgart en werd tussen 820 en 830 vervaardigd in de abdij van Saint-Germain-des-Prés in Parijs. Het handschrift bevat meer dan 300 illustraties bij de psalmen, die integraal gepubliceerd zijn op internet.

Sommige illustraties uit dit psalter stimuleerden mijn gelovige verbeelding en hielpen mij om de psalmen te bidden. Andere illustraties riepen vragen op en maakten mij nieuwsgierig naar de achtergronden ervan. Zo wekte de veelvuldige aanwezigheid van de gestalte van Jezus Christus in de beelden mijn verbazing. De plaatjes weerspiegelen een eeuwenoude traditie van uitleg van de psalmen, die in de psalmen de stem van Jezus hoort. Daar wilde ik meer van weten. Zo ontdekte ik dat de 'ik' uit de psalmen in de illustraties de meest uiteenlopende gestalten aannam; dat hielp mij om mij met de psalmist te identificeren en zo de psalmen te lezen en te bidden.

Het lezen van het proefschrift van Anne-Marie Bos uit 2012 (*Elijah Looked and Beheld. Biblical Spirituality in Pictures*) bood een theoretisch kader om de werking van beelden beter te begrijpen. Essentieel is voor haar het begrip 'ruimte' (space). Beelden openen een ruimte, waarin ik betrokken kan

raken in een persoonlijke relatie met een goddelijke werkelijkheid. Beelden nodigen mij uit om Gods aanwezigheid te ervaren. Als dat waar is dan kunnen de meer dan 300 beelden uit het Stuttgarter Psalter helpen bij het meditatief lezen en bidden van de psalmen.

Dat stimuleerde mij om de resultaten van mijn studieverlof niet voor mijzelf te houden, maar anderen aan te bieden via een website. De *Württembergische Landesbibliothek* in Stuttgart gaf welwillend toestemming voor het gebruik van de beelden. De medewerkers van *Bratpack Internetdiensten* uit Zwanenburg bouwden met veel geduld en vakmanschap een website.

Fons Litjens